

Harmen U. de Vries, *Hoe worden de doden opgewekt?: Op zoek naar de contouren van het opstandingsbestaan*, Zoetermeer, Boekencentrum, 2011; 350 pp., € 22,50, ISBN 9789023925699

[gepubliceerd in *NTT* 66/2 (2012), 161-162]

De auteur is gemeentepredikant en was eerder werkzaam als geestelijk verzorger in de gezondheidszorg. In 2006 is hij gepromoveerd op een proefschrift over de dienst der genezing. Met zijn nieuwe boek snijdt hij opnieuw een thema aan dat inspeelt op vragen vanuit de pastorale praktijk: als er een leven na de dood is, hoe zal ik er dan uitzien en wie zal ik daar tegenkomen? Als lezer voel je in dit boek de drive om een zo goed mogelijk antwoord hierop te geven en de vraag niet met een vrome gemeenplaats af te doen. Zo goed mogelijk wil hier zeggen: uitsluitend gebaseerd op Bijbelse gegevens. De auteur gaat uit van de stellige overtuiging dat de Bijbel de door God “aan de gemeente van Christus toevertrouwde bron van kennis omtrent Gods heil voor mens en wereld” (p. 19) is. De Bijbel levert de bouwstenen voor het beeld van de toekomst die ons wacht. Niet alles is ons geopenbaard, maar het is wel mogelijk de verschillende elementen samen te voegen tot een coherent geheel.

Heel minutieus worden die verschillende bouwstenen beschreven. Dat gebeurt uitvoerig en breedspakig met heel veel citaten van (zelf vertaalde!) primaire en secundaire bronnen. Het getuigt van grote zorgvuldigheid, maar het heeft soms ook wat vermoeiends. In het streven naar volledigheid worden in het deel over het Oude Testament ook wonderverhalen over dodenopwekking “aan deze zijde van de dood” besproken. Voor het eigenlijke onderzoek zijn die echter nauwelijks relevant. In plaats daarvan zou meer aandacht voor het Hebreeuwse begrip *refaim* als aanduiding voor de “schimmen” in het dodenrijk op zijn plaats zijn geweest. Wat verder opvalt is de strikt synchrone bespreking van de teksten. Zo wordt het verhaal over Elia uitgelegd met hulp van Lucas. Het betekent ook dat er geen oog is voor een mogelijke ontwikkeling in de voorstellingen over het leven na de dood. Evenmin is er aandacht voor de gegevens uit de “Umwelt”.

Het voor de gemiddelde Bijbellezer meest informatieve gedeelte van dit boek betreft waarschijnlijk de uitgebreide beschrijving van de relevante intertestamentaire literatuur. Men zou verwachten dat de auteur daarbij ook ingaat op het gezag van deze niet-canonieke teksten. Dat doet hij niet. Hij legt terecht wel goed uit dat het Nieuwe Testament zonder de kennis van deze periode niet volledig begrepen kan worden.

Het hoofdaccent ligt op de teksten uit het Nieuwe Testament, met als belangrijkste bronnen: (1) de teksten over de verschijningen van de opgestane Jezus, (2) het onderwijs van Jezus over het “opstandingsbestaan”, (3) wat Paulus schrijft over de wederopstanding der doden. Hij voegt daar veelzeggend een vierde aan toe: “het pneumatologisch vergelijk” (p. 270). Daarmee bedoelt hij het door de Heilige Geest geïnspireerde werk waarmee uit het heterogene en elkaar soms schijnbaar tegensprekende materiaal een gezaghebbend eenduidig beeld kan worden gevormd. Daar hoort dan ook bij de manier waarop hij tenslotte het door hem gereconstrueerde (of liever: geconstrueerde?) opstandingsmodel inzichtelijk maakt voor de moderne lezer. Dat doet hij aan de hand van het “hogerdimensionaliteitsmodel”, dat hij ontleent aan de studies van Luco van den Brom over de alomtegenwoordigheid van God.

De auteur komt tot een aantal verrassend concrete conclusies, die bij nader inzien soms toch ook weer vaag blijven. Wat moeten we ons voorstellen bij een “gelouterd en geheeld” weerzien van onze geliefden na de dood (p. 331)? Seks hoeft men er niet te verwachten, wel eten en drinken. Over het “mogelijk ontlichaamd” interim tussen sterven en opstanding durft hij dan weer weinig meer te zeggen dan het wellicht zal lijken op wat er na de opstanding volgt.

Naast Van den Brom is vooral ook de nieuwtestamenticus N.T. Wright richtinggevend geweest voor de auteur. Zijn werk doet soms ook denken aan middeleeuwse scholastiek die het aandurfde om geloofszaken tot het uiterste te doordenken. Uiteindelijk blijft men wel zitten met de vraag of het ingenomen uitgangspunt betreffende de betrouwbaarheid van de Bijbelse gegevens er niet toe leidt dat aan een met de Bijbel verweven tijdgebonden mens- en wereldbeeld teveel gezag is toegekend.

Klaas Spronk